

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Thomas Hagnefur/CA

DATUM
2010-06-09

DIARIENUMMER
20100247

ERT DATUM
2010-05-03

ER REFERENS
U2010/2818/S

Utbildningsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs remissvar på Utbildningsdepartementets promemoria, Legitimation för lärare och förskollärare

LO har lämnats möjlighet att lämna synpunkter på rubricerad promemoria och vill anföra följande.

LO lämnar i detta remissvar endast synpunkter på de förslag som berör yrkeslärarna. När det gäller de förslag som berör förskolan hänvisas till Svenska Kommunalarbetarförbundets remissvar.

I övriga delar är LOs position känd genom det remissvar som lämnades på SOU 2008:52 och till viss del finns refererade i promemorian. I denna SOU framgick att yrkeslärarnas situation endast behandlades översiktligt med hänvisning till att den yrkesgruppen var föremål för egen utredning. LO ställde sig kritiskt till ett legitimationssystem och poängterade i sitt remissvar vikten av att alla lärare ges möjlighet till utvecklings- och karriärvägar.

LO vill inledningsvis avvisa tanken på legitimation då den i sig inte bidrar till kvalitetsutveckling utan istället öppnar för revirtänkande. Det innebär att utvecklingsmöjligheter öppnas för vissa grupper men utestänger andra. Det kommer inte att stödja den viktiga samverkan mellan olika yrkesgrupper, varken inom förskolans eller skolans område.

Syftet med de föreslagna förändringarna i den nu aktuella promemorian är att utveckla lärar- och förskolläraryrket. Det ska ske i en riktning som bidrar till högre kvalitet av lärarnas kunskaper och förmågor som manifesteras i en utbildnings- och lärandeprocess som avslutas med legitimation. Det i sin tur syftar till att utveckla skolans kvalitet och förmåga att få eleverna till att nå

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

de mål som finns uppsatta. I promemorian uttrycks detta genom att ” *det utöver en ny lärarutbildning och tydligare behörighetskrav behövs ett legitimationssystem som innebär att lärarens lämplighet och kompetens säkerställs i syfte att ge barn och elever de bästa förutsättningar för utveckling och lärande*”. Därutöver uttrycker regeringen i andra sammanhang ambitioner att i Gy 11 bidra till kvalitetsutvecklingen av de yrkesförberedande programmen.

Med det som utgångspunkt finner LO det anmärkningsvärt att man i promemorian gör sådana avsteg från kvalitetsambitioner när det gäller yrkeslärares ställning och förutsättningarna för deras arbete. I promemorian anförs att kvalitetssäkring sker genom att det individuella yrkesansvaret och lämpligheten prövas och godkänns genom legitimationsprocessen. I samma andetag sägs att de grupper som utgör undantag kan anställas utan tidsbegränsning och trots avsaknad av legitimation bära samma ansvar.

Ytterligare ett motsägelsefullt exempel utgörs av betygssättningen. Det fastslås att endast legitimerade lärare ska ges rätten att sätta betyg. Betygsättning utgör myndighetsutövning och det är ett rättsäkerhetskrav att detta görs på ett korrekt sätt. Både Skolverket och Skolinspektionen har i olika sammanhang påpekat de brister som finns när det gäller betygssättning. Utbildade lärare har inte alltid utgjort en garanti för att betygssättning skett på ett avsett sätt. Därutöver tillkommer svårigheterna för icke behöriga lärare som inte fått de kunskaper och insikter som betygssättningen kräver. LO utgår från att det är i introduktionsperioden, som avses leda till erhållandet av legitimation, som kunskaper och inte minst färdigheterna i betygssättning ska utvecklas. LO finner det förvånande att yrkeslärare inte verkar garanteras samma kunskaper och färdigheter som övriga lärare. Med nuvarande förslag förutsätts de ändå bli tillräckligt kunniga i betygssättningens principer och metoder för att självständigt sätta betyg. Ett sådant synsätt rimmar illa med att värna ett rättvist betygssystem och garantera en likvärdig tillämpning.

Introduktionsperioden är en viktig del i att utveckla tillämpningen av pedagogiskt kunnande och skolans regelverk. Här utgör mentorstödet en viktig del i yrkesintroduktionen med en avslutande bekräftelse i form av legitimation. Varför undanta yrkeslärare från detta då de i många stycken skulle vara i behov av en smidig övergång från en arbetsplats- och produktionsinriktad logik, till ett pedagogiskt sammanhang som utgår från skolans regelverk och dess elever.

Lärlärsarbete där de ingående pedagogerna driver ett gemensamt utvecklingsarbete är viktigt för gemensam inriktning på det pedagogiska arbetet. Integration mellan kärn- och karaktärsämnen och samverkan mellan lärare har visat sig framgångsrikt för ökad måluppfyllelse på de yrkesförberedande

programmen. Samtidigt finns på andra håll exempel på bristande samverkan mellan lärare, ibland bottnande i statuskillnader mellan lärargrupper präglade av en individualistisk lärarstil. LO tolkar det som föreslås som en försvagning av kvalitén på de yrkesförberedande programmen. LO antar också att motiven bakom undantagen från en del grundläggande kvalitetskrav för yrkeslärare återfinns i svårigheterna att rekrytera yrkeslärare. I promemorian framförs att det är önskvärt att huvudmännen anstränger sig för att anställa yrkeslärare med rätt utbildning. Inga ambitioner uttrycks dock om huvudmannens ansvar för att se till att redan anställda yrkeslärare ges en lärarutbildning. Med det förslag som ligger verkar huvudmännen ges fribrev från sådana ambitioner. Dessutom anges att det är önskvärt att de lärare som redan har lärarexamen ansöker om legitimation. Incitamentet för en sådan ansökan försvagas genom att yrkeslärarna inte är i behov av en legitimation för sitt yrkesutövande, då det råder ett generellt undantag på viktiga områden.

LO menar att alltför lite tankearbete har ägnats åt frågor som berör det som är grundproblemet, nämligen vilka incitament som behövs för att rekrytera duktiga yrkesmän och yrkeskvinnor till att vilja bli yrkeslärare. Ett viktigt incitament är utformningen av ett fungerande studiestöd för den aktuella målgruppen. Det rådande studiemedelssystemet är i detta avseende otillräckligt då målgruppen oftast är etablerade både i yrkes- och familjeliv och de nivåer på studiemedlet som erbjuds är otillräckliga.

En tänkbar modell skulle kunna utgöras av de förslag som presenterats i tidigare betänkanden som berört lärarutbildningen.¹ Där föreslås att VFUn ska kunna fullgöras i form av provanställning på exempelvis halvtid samtidigt som övriga studier bedrivs på den andra halvtiden. LO menar att det skulle kunna vara en framkomlig väg där VFUn tillåts motsvara den introduktionsperiod som föreslagits i den nu aktuella promemorian. Det är dock av central betydelse hur ett system med provanställning kan ges generell giltighet. Enskilda lärarstudenter kan inte utelämnas till enskilda kommuners godtycke eller bristande ekonomiska förutsättningar. För att säkerställa detta bör ett generellt regelverk utformas där staten till viss del stödfinansierar insatser för att säkerställa likabehandling av yrkeslärare. Högskoleverkets utvärdering av SÄL III skulle kunna utgöra grund för vidare utveckling av en yrkeslärarutbildning som är anpassad till både målgruppens förutsättningar som likvärdigt höga ambitioner på kvalitén i utbildningen.

---

¹ En hållbar lärarutbildning SOU 2008:109, Yrkeskunnande SOU 2008:112

I promemorian hävdas att införande av legitimation kommer att stärka lärarnas ställning och därigenom ge barn och elever de bästa förutsättningar för utveckling och lärande. LO anser det orimligt att man samtidigt försvagar andra lärares och övriga pedagogiska yrkesgruppers ställning, och därmed underminerar deras elevers förutsättningar till utveckling och lärande med de undantag som föreslagits.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Thomas Hagnefur